

Rajaportin sauna 100-vuotias

Rajaportin saunassa Tampereen Pispalassa vietettiin syyskuussa 100-vuotisjuhlaa. Korkean iän saavuttanut juhlinnan kohde on maamme vanhin yhä lämpiävä yleinen sauna. Sitä on siksi syytä kohdella museosaunana, vaikka eihän siellä minkäänlaista museotunnelmaa ole saatu aikaan. Rento pispalalainen meininki siellä vallitsee sekä saunomisessa että juhlimisessä. Sen voim omasta kokemuksesta todistaa.

Rajaportin saunaa ei varsinaisesti ole perustettu. Se on syntynyt itsestään. Ja jos tarkkoja ollaan, samalla paikalla on saunottu jo 110 vuotta.

Nelikymppinen torpparin poika, työmies Hermann Lahtinen ja hänen vaimonsa Maria, tyttönimeltään Keskinen, olivat rohkeita ja tulevaisuuteensa luottavia ihmisiä, kun he 1895 vuokrasivat kaupungin rajalta - siellä ollut salppuu, tulliportti, antoi kulmakunnalle nimen Rajaportti - Pispalan harjun alarinteeltä valtatie varrelta tontin ja pykäsivät sinne kaksikerroksisen talon. Kun työmiehen tienestit eivät riittäneet 6-lapsiselle perheelle, Lahtiset ryhtyivät pitämään kauppaa alakerroksessa. Kauppa menestyi hyvin, ja kun Lahtiset ymmärsivät bisneksen päälle muutenkin, he perustivat kaupan lisäksi leipomön pullapuoteineen.

Lahtisten pihassa oli talouden pidossa välttämätön piharakennus ja siinä sauna, tietenkin vain omaan käyttöön tehty, mutta kun siellä läheisten naapurien lisäksi alkoi käydä myös kauempana asuvia saunattomia, ja kun kävijät jättivät vähän lämmitysrahaa, syntyi isäntävään mielissä hyvä liikeidea, yleinen sauna. Kun rakennusjärjestys määräsi yleiset saunat ja pyykkituvat sijoitettavaksi tulenkestävistä aineista tehtyihin rakennuksiin, piti Lahtistenkin rakentaa uusi saunansa tiilistä. Nykyinen Rajaportin sauna valmistui 1906. Saunasta tuli enimmäkseen Marian yritys. Vaikka Hermannia sanottiin Sauna-Lahtiseksi

si erotukseksi muista Lahtisista, tunnettiin sauna Lahtiskan saunana. Maria Lahtinen hoiti saunaan lähes 40 vuotta. Hän kuoli 81-vuotiaana 1944. Hänen jälkeensä tytär Fanny ja poika Toivo pitivät saunaa vuoteen 1965, jolloin kaupunki pakkolunasti tontin kadun levennystä varten.

Pakkolunastuksesta huolimatta Rajaportilla jatkettiin saunomista niin kuin ennenkin ensin Lahja Mäkisen, sitten Helle Lönnqvistin ja viimeisen vuoden ajan Kari Hotasen hoidossa, mutta lopulta saunanpito oli lopetettava 1987 täysin kannattamattomana yrityksenä Sauna seisoi kylmillään pari vuotta, kunnes pelastavat voimat osuivat paikalle.

Pispalan saunayhdistys perustettiin huhtikuussa 1989. Jäseniä siihen liittyi heti puoli-toistasataa. Kaikki innokkaita toimimaan saunan pelastamisen puolesta, vaikka kaupunki oli pahasti vastahangassa.

Olihan kaupungilla koko tontti jo kaavoitettu katualueeksi. "Kyllä tässä asiassa saunayhdistyksellä taitaa olla jalat tukevasti ilmassa", lausui kaupungin edustaja Aamulehdessä. Mutta kun päätkin olivat ilmassa, niin kaikki onnistui niin hyvin, että saman vuoden itsenäisyyspäivänä uudet innokkaat saunan lämmitäjät kokeilivat taitojaan.

Rajaportin sauna ja sen pelastaja Pispalan saunayhdistys saivat itseensä tyytyväisinä viettää iloista 100-vuotisjuhlaa muisteluiden, lukuisten tervehdysten ja onnitteluiden, soitannon ja pullakahvien sekä tietenkin myös saunomisen höyryämänä. Suomen Saunaseurakin oli mukana onnittelijoiden joukossa.

Rajaportin sauna, Pispalan valtatie 9, Tampere
p.(03) 222 3823, www.rajaportinsauna.fi
Avoinna: ma ja ke 18-22, pe 15-21, la 14-22

